

Z dějin právnické fakulty Masarykovy university.

PROF. DR. JAROSLAV KALLAB :

Profesor M. A. Zimmermann.

Dne 29. května t. r. zemřel v Brně Michal Arturovič Zimmermann, smluvní profesor mezinárodního práva na právnické fakultě Masarykovy university. Jeho neočekávaného odchodu želí nejen universita, jejímž byl váženým členem, nýbrž i věda práva mezinárodního, zvláště u nás.

Pro pěstování práva mezinárodního jako odvětví právní vědy chyběla u nás po převratu tradice téměř úplně. Posluchači jedině tehdy právnické fakulty české neměli téměř praktické možnosti, aby poznali fungování tohoto práva v praxi, a tak byl to obor, jenž byl značně zanedbáván. Teprve po převratu, kdy na celém světě stoupla praktická potřeba znalosti tohoto odvětví právního, stoupl zájem o ně; poněvadž však pražská fakulta nevypěstovala pro mezinárodní právo vědeckého dorostu, musil tento předmět býti na ostatních fakultách suplován učiteli, kteří těžiště své vědecké činnosti viděli v oborech jiných.

Proto přivítala Masarykova universita s radostí, když v r. 1929 v A. M. Zimmermannovi se jí nabízel za učitele mezinárodního práva odborník, který již od let tímto oborem vědním se zabýval a dlouhou řadou spisů i pojednání ukázal, že jest s to jej zpracovávat na takové úrovni, na jaké se mu vyučuje na universitách, kde pěstování mezinárodního práva má dlouhou tradici.

A. M. Zimmermanna přinesly k nám smutné osudy ruské emigrace. Narodiv se 21. listopadu 1887 v Kuntajisu (Zakavkazské Rusko) byl postižen světovou válkou právě v době, kdy na základě spisu „Bospor i Dardanely“ (vyšel 1915 v druhém vydání) měl býti habilitován pro obor práva mezinárodního na universitě v Petrohradě. Válka odložila a revoluce zmařila splnění těchto jeho nadějí. Jako důstojník prožil trpká léta emigrace, než v r. 1923 jej šťastný osud zanesl přes Balkán do Prahy. Sotva tím dosáhl relativního klidu v osobních svých osudech, vrátil se ke staré své snaze pracovat vědecky na poli mezinárodního práva. Možnost k tomu mu poskytla právě se utvořivší Ruská právnická fakulta v Praze. S jakou energií se věnoval svému ztracenému a opět nalezenému oboru, tomu svědčí řada částečně velmi obširných ruských spisů, jež vydal v době své působnosti na této škole. Jsou to zejména: Očerki novogo meždunarodnogo prava (Mirnye dogovory, Liga nacií, Postojannaja palata Meždunarodnogo suda) (1924), Materialnoe meždunarodnoje pravo (1925), Vmešalstvo i priznanie v meždunarodnom pravě (1926), Soedinennye štaty severnoi Ameriki v istorii čelověčenstva 1776—1926 (1926).

V Praze velmi brzy vstoupil do spojení s českými pěstiteli mezinárodního práva, kteří se zvláště tehdy kupili kolem hodnotné revue *Zahraníční politika*, do níž Zimmermann přispěl řadou drobnějších pojednání, vynikajících hojnou literární dokumentací a důkladností vědecké metody. Když pak prokázal úplné ovládnutí češtiny, byl v r. 1928 pověřen přednáškami na Svobodné škole politických nauk.

Když během r. 1928 s obvyklou svou pilí uveřejnil i obšírné, a i s přísného hlediska jasnosti výkladů, přesnosti dokumentace a znalosti dosavadní literatury pozoruhodné české monografie (ostatně první obšírnější monografie z mezinárodního práva, jež vůbec byly v jazyce českém uveřejněny), totiž Rýnský pakt, historicko-právní nástin (1928) a dobré zdání Maďarsko a rumunská pozemková reforma (1928), neváhala právnická fakulta Masarykovy university nabídnouti mu dosud neobsazenou stolicí mezinárodního práva, což ovšem se vzhledem na to, že prof. Zimmermann neměl dosud čs. státního občanství, mohlo státi jen ve formě smluvní profesury.

V době, když nastupoval v Brně, vyšla další jeho pozoruhodná práce více rázu populárního, *Historický vývoj mezinárodního práva v XIX. a XX. století* (1929). Nejvíce pozornost veřejnosti k sobě obrátil obšírnou a velmi důkladnou monografií „Společnost národů, idea míru a právní organizace lidstva v minulosti, přítomnosti i budoucnosti“, již vydal v r. 1931, a k níž předmluvu napsal ministr Dr. E. Beneš.

V Brně chopil se Zimmermann svého úkolu se vzornou svědomitostí a charakteristickou pro jeho práce důkladností. Konal od počátku přednášky jak z mezinárodního práva veřejného, tak soukromého, mimo to i seminární a praktická cvičení z obou oborů, současně pak pustil se ihned do vydání učebnic. Učebnici mezinárodního práva soukromého podařilo se mu ještě vydati (v r. 1933), z mezinárodního práva veřejného vydal první svazek nedlouho předtím, než jej zachvátila poslední jeho choroba. Toto torso, obsahující úvodní úvahy teoretické a stručné vyličení vývoje mezinárodního práva a doktriny, nelze vzít do rukou bez pocitu lítosti. Co píše tu bylo vynaloženo, aby studující měli možnost každé otázce jíti na kořen snad úplným přehledem dotyčné literatury, co svědomitostí bylo vynaloženo, aby podán byl obraz zaokrouhlený a jasný, a to vše nadarmo. Nikdo již nedopíše tuto učebnici, poněvadž není jen suchou rekapitulací věcí, opakujících se s většími neb menšími úchylkami ve všech učebnicích, nýbrž mluví tu z každé stránky zvláštní osobní přízvuk, úplné splynutí autora s věcí, a to autora, jenž měl co říci, jemuž však nebylo dopřáno, aby to dořekl.

Masarykova universita, jak srdečně vítala příchod Zimmermannův, tak těžce se s ním loučila. Pobyl u nás příliš krátce, než aby si byl mohl vypěstovati dorost, a tak stolice mezinárodního práva na naší universitě zase osiřela, obávám se, že na dlouho.